

HUDEBNĚ DRAMATIZAČNÍ A VÝTVARNÉ ČINNOSTI S DĚTMI PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

MUSICAL DRAMA AND ART ACTIVITIES WITH EARLY YEARS

Lenka Fleissigová

Resumé

Příspěvek si klade za cíl poukázat metodu prožitkového učení, která rozvíjí u dětí smyslové, citové vnímání a také verbální či neverbální komunikaci. V této diplomové práci se snažím hledat souvztažnosti mezi hudbou a výtvarnou či dramatickou výchovou a jejich vzájemné ovlivňování, prolínání. Prakticky se práce zaměřuje na integraci předmětů a na metody učení hravou formou. Naznačuje možnosti vytvořeného výukového programu pro hudebně dramatické a výtvarné činnosti s prožitkovými aktivitami. Vytvořený program bude využitelný v mateřské škole, bude vycházet z cílů RVP PV. Návrhy aktivit budou prověřeny vlastní praxí autorky v mateřské škole.

Klíčová slova

Hudební, dramatická a výtvarná výchova, hudební činnosti a hry, didaktické materiály, prožitkové učení, integrace předmětů, komunikace, smyslové a citové vnímání

Abstract

Conference paper aims to point to the method of experiential learning which develops children's sensory, emotional perception and verbal or nonverbal communication. In this analysis (creation of the thesis) there is an effort to look up relations between music, art and drama and their mutual influencing, blending. In the practical part the thesis focuses on the integration of subjects and methods of learning in a playful way. The thesis indicates the possibilities of created educational programme for musical dramatic and art education with the experiential activities. This created programme will be usable in kindergartens and will work on the RVP PV targets. Proposals of activities will be verified by author's own professional experience.

Key words

Music, drama and arts, musical activities and games, didactic materials, experiential learning, integration of subjects, communication, sensory and emotional perception

1. ÚVOD

Moderní civilizovaná doba přináší mnohá úskalí, a to se promítá ve výchově a vzdělávání dětí. Do mateřských škol přicházejí děti s vadou řeči a nejde jen o běžné problémy s výslovností, ale i o poruchy komunikace a celkově slovní zásoba dětí je opravdu minimální. Děti vyhledávají bojové hry, jsou neklidné, hlučné a ve třídě střídají hračky, činnosti. Uspěchaná doba dává malý prostor pro přirozenou komunikaci v rodině, zaneprázdnění rodiče si s dětmi méně povídají, hrají, ale také zpívají. A pohádky, ty děti znají dnes převážně prostřednictvím televize či počítače. Nevšimavost rodičů ke kvalitě mluvy, ale i v celkové výchově dítěte, má neblahé důsledky. Starší zkušenější kolegové poukazují na to, že bychom měli čelit tomuto stylu volné výchovy a nevhodné chování a jednání dětí nepřehlížet. Autority, jako jsou učitelé, se stávají pro dítě vzorem a svým přístupem a osobností formují nejen chování, ale i profesní vývoj a orientaci zájmů. Tuto zodpovědnost si musíme neustále připomínat. Proto bude mojí snahou nabídnout inspiraci k hledání a řešení těchto problémů pomocí vhodné kombinace hudby s dramatem a výtvarným uměním.

Tímto příspěvkem chci podpořit integraci předmětů při vzdělávání a prosadit do výuky metodu prožitkového učení, která probouzí smysly a city dětí. Vlastním návrhem tvořivých hudebně dramatických a výtvarných činností se pokusím otevřít cesty k vzájemnému obohacování, vytvořit program výuky hravou formou a přizpůsobit ho fyziologickým, sociálním i emocionálním potřebám dětí. V návrhu nastíním obsahově bohaté, zajímavé činnosti, které rozvíjejí u dětí správné pěvecké dovednosti a návyky, verbální či neverbální komunikaci, pohybové schopnosti, sebevědomí a přinesou dětem všeobecné zkušenosti, prožitky při aktivním objevování světa kolem nich.

2. HUDEBNĚ DRAMATIZAČNÍ ČINNOSTI DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Předškolní věk je významným obdobím v rozvoji dítěte. Jeho kvalita ovlivňuje, jaký bude další život jedince. Předškolní vzdělávání doplňuje rodinnou výchovu nejrůznějšími podněty, přispívá ke správné stimulaci a rozvíjení dítěte po všech jeho stránkách (jak tělesného vývoje, tak osobnostního). Je to období, kdy dítě poprvé opouští bezpečné rodinné zázemí a vstupuje do mateřské školy. Zde se setkává se svými vrstevníky a učí se s nimi spolupracovat, vycházet, navazovat přátelské a kamarádské vztahy a také prožívat radost či smutek. Vlastní zkušeností a kladnými příklady si dítě vytváří psychické základy přátelství a osvojuje si principy společenského chování.

V tomto období se tvarují základní osobnostní charakteristiky, sebepojetí, sebedůvěra a tvoří se vztah ke světu. Děti předškolního věku mají myšlení konkrétní a názorné, paměť je především mechanická. Obrazotvornost je velmi živá a úmyslná pozornost je ještě nestálá (nejsou schopny se soustředit na delší dobu). Děti zaujme vše názorné, vše co je spojeno s pohybem a co je citově zbarveno. City se rychle střídají a zájmy nejsou vyhraněné. Děti v tomto věku nevydrží chvíli klidně sedět, stále se vrtí nebo si musí, s něčím hrát. Hra je vhodnou formou výchovně vzdělávacího působení v mateřské škole. Hra je aktivita svobodná, do hry by se neměl nikdo nutit, děti si mohou hru užít jako pozorovatelé, nebo se neúčastnit

vůbec, učitelka hru nenařizuje. Pomocí hry se každé dítě může přenést do fikce. Vyzkoušet si, prožít a vrátit se zase zpět se svými zkušenostmi. Hra nepřináší účastníkům žádný hmotný prospěch nebo výhodu, nemá určený cíl, zdánlivě postrádá smysl, hrajeme si pro radost ze hry, pro rozkoš, kterou nám hra působí.¹ Hra a motivace probouzí u dětí jejich potřeby. Jedná se především o potřeby poznávací, výkonové a sociální. Je-li potřeba vzbuzena, vzniká motiv, důvod, proč má jedinec vykonávat danou činnost. Motiv je tedy považován za spouštěcí podnět, motivace za stav nebo proces.² Motivy jsou úzce spjaty potřebami jedince, které mají různorodý charakter.

Rozvoj osobnostní a sociální úzce souvisí se všemi estetickými výchovami, do kterých patří hudební, výtvarné a dramatické činnosti. V dnešní době je velmi užívaný termín „hudebně dramatická výchova“. Z názvu je patrné, že v hudebně dramatické výchově využíváme hudební, tedy i pěvecké činnosti, které jsou propojené s dramatizací. Jedná se o propojení prvků hudební a dramatické výchovy a tyto prvky můžeme ozdobit všestrannou tvořivostí učitele, propojit vhodnou hudbou, zpěvem, pohybem či dramatickou akcí a přidat k tomu všemu vlastní pocity a emoce. Pro dramatickou a hudební výchovu je prioritou lidský svět a v něm vztahy mezi lidmi v minulosti, současnosti či budoucnosti. Dramatické hry nebo lidové písně nám tyto jevy sdělují, přibližují a my je lépe poznáváme. Dramatická a hudební výchova přispívá k rozvoji tvořivosti a k naplňování pedagogických cílů, zahrnuje kreativitu a pedagogické záměry, z druhé strany rozvíjí bio-psychosociální podmínky (individuální, společenské možnosti přispívající k dalšímu rozvoji zúčastněných osobností). Dramatická výchova vychází ze spontánní hry, kořenem je dětská spontaneita. Dává nám možnost a prostor hrát si na někoho, zapojit fantazii a představitost, vyřešit problém v modelové situaci.

Eva Machková uvádí tyto nejdůležitější principy dramatické výchovy:

Zkušenost

Zkušenost zahrnuje to, čím si člověk (dítě) prošel, co zažil – jsou to praktické dovednosti, aktivity, mezilidské vztahy, prožitky i vědomosti. Díky zkušenosti, naší účasti a aktivitě nezbytné pro získání zkušenosti, si vytváříme osobní postoje a názory.

Prožívání

Prožívání má význam pro jedince. Je projevem individuálního vnitřního pojetí člověka. Pro každého je něco významné, pro každého je něco událostí vnitřního života. Může být silnější či slabší. Silnější je tehdy, když jde o mimořádnou událost v životě člověka. Prožívání do dramatické výchovy patří proto, že ve fiktivních situacích, kdy dítě vstupuje do role, prožívá určité události a dochází k proměnám jeho osobnosti.

Hra

Hra je činnost, která je součástí celého života, i když se projevuje v různých obměnách. V předškolním věku je hra náplní veškerého času dítěte v bdělém stavu. U školáka je velmi

¹SVOBODOVÁ, E., ŠVEJDOVÁ, H.: *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál, 2011.

²KODEJŠKA, M.: *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2002.

důležitá pro výplň volného času. V dalším věkovém období se hra stává výběrovou. Diferencuje se zájem o hrové aktivity.

Hry rozdělujeme do několika typů:

- a) Agon – soutěživá hra (stejná šance na výhru, vyžaduje osobní výkon)
- b) Alea – hra založená na náhodě (př. ruleta)
- c) Ilinx – hry založené na porušení stability (rotace, tanec, houpání,...)
- d) Mimikry – hra založená na dočasném přijetí fikce (divadelní, dramatické aktivity, kostýmování,...)

Tvořivost

Tvořivostí neboli kreativitou se rozumí schopnost a činnost.

- a) Kreativita expresivní (u dětí a dospělých v běžných činnostech)
- b) Kreativita invenční (schopnost, že znám ho vytvořit nové kombinace)
- c) Kreativita inovační (porozumění problematice, výrazná vědecká a umělecká tvorba)
- d) Kreativita emergetivní (nejvyšší stupeň tvořivosti, díla génů)

Za důležité faktory tvořivosti se považují – senzitivita, flexibilita, fluence, originalita, redefinice, schopnost analyzovat materiál, elaborace.³

Josef Valenta definuje dramatickou výchovu jako „*system řízeného, aktivního, sociálně-uměleckého učení dětí i dospělých založených na využití základních principů a postupů, se zřetelem dramatu a divadla limitovaných primárně výchovnými či formativními a sekundárně specificky uměleckými požadavky na straně jedné a možnostmi dalšího rozvoje zúčastněných osobností na straně druhé. Klíčové pojmy dramatické výchovy vycházející z dramatu a divadla, přičemž divadlo se pojí s dramatem a naopak. Definiční prvky dramatu, divadla i dramatické výchovy jsou: dějové sekvence, napětí, rozpor, problém, obtíž či konflikt (nutí postavy jednat), soubory promluv, přímá řeč, popis vzájemného jednání postav, forma dialogů, nonverbální chování. Divadlo můžeme považovat za umění časoprostorové a fyzické. Jde o příklad aktivity zajišťující modelové zobrazení vyznačující se formou hry.*“⁴

Podle Evy Svobodové patří „*dramatická výchova do oblastního učení, to znamená, že dítě se učí formou aktivního poznávání, v průběhu kterého získává zkušenost použitelnou v dalším životě. Z činností si dítě odnáší prožitek, který může ovlivnit jeho postoje a chování v obdobných životních situacích. Dramatická výchova je svébytný výchovně-vzdělávací proces. Jeho odlišnost od jiných forem vzdělávání je způsobena především užitím divadelních prostředků a vysokým stupněm aktivity účastníků. Proces, při němž dochází ke zkoumání a prověřování tématu a vytváření vlastních postojů v konfrontaci s postoji ostatních zúčastněných, a to skrze vlastní prožitek a na základě vlastní činnosti.*“⁵ Dramatická výchova zařazuje tyto techniky, metody a cvičení. Techniky vychází z metody, kde je plněn jeden

³ MACHKOVÁ, E.: *Jak se učí dramatická výchova*. 2.vyd. Praha: AMU, 2007. s. 11-26.

⁴ VALENTA, J.: *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha: agentura STROM, 1997, s. 27.

⁵ SVOBODOVÁ, E.: ŠVEJDOVÁ, H.: *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál, 2011, s. 9.

z konkrétních cílů, učí se vždy jedna konkrétní věc. Technika (= dovednost = určitá činnost) splývá se cvičením (= určitá průprava). Josef Valenta uvádí metody jako například: vysvětlování, diskuze, živé obrazy, kreslení map, přesvědčování v roli, vyslovování myšlenek, rozhovor v rolích, ukázka rituálu, pantomimický pohyb, reflexe.⁶

„Cíle v dramatické výchově se mohou formulovat ve třech základních rovinách (dramatické, sociální a osobnostní). Dramatická rovina se soustředí na dovednosti v této oblasti (hra v roli, ...), vědomosti a divadle (teorie, ...). V rovině sociální se zaměřuje na vztahy ve skupině, její strukturu, dynamiku, kooperaci a poznávání života, světa a lidí kolem nás. Osobnostní rovina klade důraz na rozvoj psychických funkcí (myšlení, komunikace, emoce, vůle, obrazotvornost, ...), schopností (tvořivost, ...), motivace, zájmy, hodnoty a postoje.“⁷

A jak je to s hudební výchovou? *„Zpěv je svojí bezprostředností a přirozeností přímo předurčen k dětským hrám a jednoduchým činnostem, při nichž děti nejen rozvíjejí svoji zpěvnost a hudebnost, ale současně prožívají i určité sociální role a postoje, jejichž osvojení je potřebné pro život.“⁸* Hudební výchova v mateřské škole tvoří organickou součást komplexního esteticko-výchovného působení. V knize *Metodika hudební výchovy* Zezula přirovnává hudební výchovu k rozmanitým činnostem, které se prolínají do všech oblastí vývoje osobnosti dítěte, napomáhají prohlubovat představivost, rozvíjet myšlení, řeč, hudební schopnosti a také obrazotvornost.⁹ Definic pro hudební výchovu existuje mnoho. Dle Poledňáka je hudební výchova označením pro sociálně probíhající činnost, která usiluje o hudební rozvoj osoby a současně zajišťuje šíření hudby z generace na generaci.¹⁰ *„Cílem hudební výchovy je seznamovat žáky, děti s bohatstvím hudební kultury naší i cizí a jejím prostřednictvím rozvíjet jejich estetické cítění i etické a světoznámé postoje.“¹¹*

Propojením těchto výchov nalzáme neomezené možnosti při výchově, nové cesty jak uchopit vzdělávání dětí pomocí prožitku, vlastního hledání a objevování. Mateřská škola má vytvořený prostor, který je garantovaný Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání. Je to prostor, který umožňuje vyjít vstříc potřebám a zájmům dětí.

⁶ VALENTA, J.: *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha: agentura STROM, 1997.

⁷ MACHKOVÁ, E.: *Jak se učí dramatická výchova*. 2.vyd. Praha: AMU, 2007, s. 35.

⁸ SLAVÍKOVÁ, M.: *Psychologické aspekty hlasové výchovy žáků základní školy*. Plzeň: 2003, s. 29.

⁹ ZEZULA, J., JANOVSÁ, O. a kol.: *Metodika Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: SPN, 1987.

¹⁰ POLEDŇÁK, I.: *ABC Stručný slovník hudební psychologie*. Praha: 1987.

¹¹ SEDLÁK, F.: *Didaktika hudební výchovy, 1. díl*. Praha: SPN 1985, s. 14.

2.1. HUDEBNÍ VÝVOJ DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

„Hudba je bezednou pokladnicí, ve které nalezneme rozmanité šperky, jimiž lze ozdobit jakoukoli situaci v lidském životě, zkrášlit všední okamžiky, zvýraznit velké příležitosti či zjemnit trpké chvíle.“¹²

Hudba je neoddelitelnou součástí lidského života a hraje významnou roli při výchově dětí. Hudba nás obohacuje, kultivuje a pro nejmenší je zdrojem nezastupitelných zážitků. Zpěv je zcela přirozený projev a píseň důležitým prostředkem hudební výchovy v mateřské škole. Se zpěvem a s poslechem hudby, písni by se mělo začít co nejdříve.

Už v prenatálním období dítě reaguje na hudbu. Dětský posluchač dokáže být velice vnímavý a na hudbu může reagovat silným prožitkem. Píseň děti sblízuje, sjednocuje, učí družnému spoluzítí, vychovává v nich lásku k přírodě, k domovu a ke své vlasti. U nejmladších dětí začínáme s pěveckými činnostmi zejména jednoduchou melodizací a rytmizací slov. Někteří odborníci doporučují do hudebních činností zařazovat říkadla, jednoduché verše, které si mohou prozpěvovat říkadlovou metodikou. Zpívání napomáhá při rozvoji řeči, rozšiřuje dítěti slovní zásobu.¹³ Opakováním písně bez zpívaného textu, tedy pomocí melodie se učí sluchem poznávat písně. Čím lépe je u dítěte rozvinut sluch, tím lépe mluví. Se sluchem se rozvíjí hudební paměť, představivost a pozornost. Učí-li učitelka v mateřské škole děti písni, neodděluje stránku textovou a hudební. Po vzbuzení nálady a vhodnou motivací do uvedené situace sama dětem zazpívá vzorně celou píseň.¹⁴ *„Má-li dítě čistě zpívat, musí se naučit nejprve soustředěně naslouchat, a to jak zvukům, tónům přicházejícím z vnějšku, tak i svému hlasu, jímž na zvukové podněty reaguje. Při trpělivém vedení a vhodné vivaci se však tomu mohou naučit. Je třeba zvolit metody přiměřené dětskému vnímání a úkoly dávkovat po malých, pro dítě splnitelných krocích.“¹⁵* Zpívání má význam i v upevňování zdraví. A proto podněcujeme co nejvíce smyslů (sluch, zrak, hmat, čich). Zpěv přirozenou cestou rozvíjí hudební schopnosti i řečové dovednosti dítěte. V Sedlákové díle *Základy hudební psychologie* je klasifikace schopností obsažena v této podobě:

„Hudebně sluchové - zajišťující rozlišování vlastností tónů: výšky, barvy, délky, hlasitosti a jejich vztahů v rovině horizontální (melodie) a vertikální (harmonie, polyfonie).

Psychomotorické – umožňující postihovat časové členění hudby (rytmus, metrum, hybnost, tempo) a psychicky regulovat pohyby při vokálních a instrumentálních činnostech i při tělesných projevech podle hudby.

¹²KOUTSKÝ, J.: *Didaktika hudební výchovy na 1. stupni*. Liberec: TUL 2008, s. 118.

¹³ZEZULA, J., JANOVSKÁ, O. a kol. : *Metodika Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: SPN, 1987.

¹⁴LIŠKOVÁ, M.: *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: RAABE, 2006.

¹⁵RAKOVÁ M., ŠTÍPLOVÁ L., TICHÁ A.: *Zpíváme a nasloucháme hudbě*. Praha: Portál, 2009, s. 9.

Analyticko-syntetické – tvořící předpoklady pro identifikaci výrazových prostředků, hudebních tvarů a pro jejich syntetizaci ve strukturované celky a hudební útvar (hudební paměť, tonální a harmonické cítění, rytmické cítění, hudební představivost).

Hudebně intelektové schopnosti – předpoklad pro operace a činnosti percepční, interpretační (reprodukční) a hudebně tvořivé (hudební fantazie, hudební myšlení).

Jejich kvalita a kvantita se mění v závislostech na vlohovém základu, na procesech zrání, na věku jedince, rozhodujícím způsobem pak na sociálních vlivech (prostředí a výchova).¹⁶

Zpěv je přirozenou cestou pro komunikaci dítěte s okolím. Hravá forma pěveckých činností může zklidňovat neposedné, hyperaktivní i neurotické děti, které se nedokážou příliš soustředit. Společné zpívání nejen v mateřské škole, ale i doma umocňuje radost ze zpěvu. Okamžiky společného setkávání s hudbou udělají z dětí nerozlučné, důvěrné spojence, kteří spolu prožívají radost z hudby, pohybu a přitom objevují svět zvířátek, rostlin, způsob života lidí na venkově.

2.2. K MOŽNOSTEM METODICKÉHO POJETÍ HUDEBNĚ DRAMATICKÝCH ČINNOSTÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Hudba ve všech svých podobách je jedinečným vyjádřením lidské kreativity. Je přirozenou součástí psychofyzického chování malých dětí, je jejich životním projevem, který prožívají celým tělem. Hudební výchova v mateřské škole i v rodině by neměla být jen jakousi disciplínou k rozvíjení hudebního sluchu, ale prostřednictvím všech vlastností, jimiž se vyznačuje, přispívala k rozvoji zdravé harmonické bytosti, v dávném, vlastně už antickém smyslu a přesvědčení, že krása a dobrota vytvářejí nerozlučnou dvojici. Písnička, stejně jako ostatní hudba, je jistým druhem informace o našem světě, dává nám vědět o kytkách, o stromech, o zvířatech, ale především o nás lidech, o našich radostech či trápeních.¹⁷ Písnička podněcuje k vyprávění příběhu. Hodně lidových a soudobých písní nás už svým charakterem ponouká, aby z nich děti tvořily hru nebo si je zpívaly k tanci s pohybovým doprovodem. Propojíme-li hudbu s hrou, vzniknou nám hudebně dramatické činnosti. Dětskou zvědavost podněcujeme a podporujeme v rámci jejich potřeb a to především prožitkovým učením a převážně smyslovým vnímáním.

Mezi prožitkové učení můžeme zařadit i prvky tvořivé dramatiky, která rozvíjí a obohacuje obrazotvornosti, intuice a tvořivosti. Ne všechny děti jsou zaměřené jedním směrem. Dramatická výchova představuje mnoho možností jak rozvíjet děti a liší se od ostatních oborů tím, že v pojetí aktivit pro děti a mládež se využívá divadla ve vztahu k výchově. Vztahy ve skupině nejsou jen způsobem k vytvoření správné sociální atmosféry, ale i setkávání se při ní s city, které jsou třeba v běžném životě odepřeny (např. nevhodná výchova či učitelský přístup). Dětem se tak dostává možnost vžít se do situace někoho jiného a vyzkoušet si dost možná nové postoje i city. Dramatická výchova je vhodný způsob pro řízené osvojování řeči a

¹⁶ SEDLÁK, F.: *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: 2013, s. 53-54.

¹⁷ JURKOVIČ, P.: *Od výkřiku k písničce*. Praha: 2012, s. 10-11.

k vedení samostatnému myšlení dětí. V dnešní době není výjimkou, že děti mají nedostatečnou slovní zásobu. Ve hře totiž řeč vyplývá přirozeně ze situace - potřeba komunikovat, sdělovat význam. Ať už je hra jakkoli zaměřena, vždy je důležité uvědomit si, že jejím smyslem je vnitřní zážitek a získání osobních zkušeností. Respektive to, co se odehrává uvnitř hráče, co cítí a způsob, jak činnost ovlivní jeho psychiku. Většinu her a cvičení lze provádět s hráči bez ohledu na věk, jen je třeba uzpůsobit věku náměty a motivace hry. Způsob zpracování hry je příčinou délky. Konkrétní podobu a rozvinutí her má v rukou jen pedagog, učitel – on dává hře „život a tvář“. ¹⁸

3. VÝTVARNÉ ČINNOSTI DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Současné pojetí výtvarné výchovy zdůrazňuje všestranný rozvoj dětské osobnosti prostřednictvím výtvarných činností a výtvarného umění před nácvikem dovedností. Dává přednost tvořivému procesu před finálním výsledkem.

Jaký podíl má výtvarná výchova při rozvoji a vzdělávání dětí? Cíle mají dlouhodobý charakter a postihují širší oblast výchovné práce ve výtvarné výchově. Jde především o motivaci, jak získat zájem dětí o výtvarnou činnost. Každou činnost je třeba promýšlet a plánovat dlouhodobě, vycházet ze spontánního zájmu dětí o námět, všimnout si, co děti zajímá při hrách, jejich společném tvoření, vždyť nám to i samy nenásilně naznačují. Myslím si, že velmi záleží na úvodních slovech učitelky, jak dovede děti přivést k citovému vzrušení, navodit aktivitu například pomocí písničky, vlastním nebo společným zpěvem, rozhovorem či vyprávěnou nebo zahranou pohádkou.

Obecným cílem výtvarné výchovy v předškolním věku je přispět k všestrannému rozvoji dětské osobnosti. Na dětskou estetickou vnímavost působí vnímání barev, tvarů v přírodě v daleko větší míře než na většinu dospělých lidí. Stykem s výtvarnými uměleckými díly i vlastními tvořivými pokusy se podněcuje a rozvíjí zrak, hmat, motorika. Současně s rozvojem smyslu a vnímáním se tříbí pozorovací schopnosti, cvičí paměť pro tvary, rozvíjí myšlení a řeč. Největší důraz je však kladen na prožitek, jehož intenzita se následně odráží ve výsledném výtvarném projevu. Samotný výsledek však při výtvarné hře není až tak stěžejní, důležitost přebírá proces hry. Prožitková pedagogika zapojuje cíleně všechny kanály vnímání člověka – všechny smysly. „*Znamená to tedy: vidět, slyšet, hmatat, ochutnávat nebo pociťovat, uvědomovat si. To co bylo zažito, je zážitkem. Slovem „zážitek“ tedy označujeme osobní přístup k určité životní situaci, kterou jsme díky zážitku uchopili a můžeme se k ní ve vzpomínkách navracet. Nezbytnou součástí zážitku je prožitek, tj. city, pocity a nálady, které k zážitku patří a které též ukládáme do vzpomínek. Uvědomujeme si je v mnoha podobách, které popisujeme jako radost, strach, smutek, zlost, dojetí.*“¹⁹ Zkušenosti silně ovlivňují další

¹⁸ MACHKOVÁ, E. :*Jak se učí dramatická výchova*. 2.vyd. Praha: AMU, 2007.

¹⁹ SLAVÍK, J.:*Umění zážitku, zážitek umění*. Praha:Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2011, s. 64.

prožívání situací. „Kvalita prožitků a způsob, jakým je přijímáme nebo vyjadřujeme, do velké míry rozhodují o tom, jak zvládneme svůj život a nakolik jsme v něm spokojeni.“²⁰

3.1. CHARAKTERISTIKA VÝTVARNÝCH ČINNOSTÍ DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

„Výtvarné činnosti zahrnují od tří let kresbu, malbu, modelování, v nichž může dítě vyjadřovat své literární, dramatické, hudební představy, mimoumělecké dojmy a později i vlastní elementární postoje. Ve věku čtyř až pěti let používá měkkou tužku, ale rovněž tuš, uhel, pastel a různé barvy. Při malování doplňuje obrazy kresbou, otisky, nalepováním apod. Jeho cit kultivují především náměty z rodinného prostředí, pracoviště rodičů a fantazijní představy ovlivněné pohádkami, bajkami, příběhy, rozhlasovými, televizními a filmovými programy, písněmi, poslechovými skladbami. Kromě kreslení a malování velmi rádo pracuje s modelínou, hmotou a jinými materiály, ze kterých je možné tvořit různé předměty. Pro rozvoj tvořivosti je velmi podnětné. Když si dítě vytváří loutky, papírové figurky nebo maňásky. Loutka v rukou dospělého dokáže řešit mnoho nejrůznějších problémů při výchově dítěte.“²¹

3.2. K MOŽNOSTEM METODICKÉHO POJETÍ VÝTVARNÝCH ČINNOSTÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Výtvarná výchova má pro rozvoj dítěte mnohostranný význam. Vnímáním barev a tvarů v přírodě, stykem s výtvarnými uměleckými díly i vlastními tvořivými pokusy se podněcuje u dětí jejich rozvoj. Ve výtvarné výchově se upevňují i nezbytné pracovní návyky. Mezi metody ve výtvarné výchově patří metody slovní, názorné, praktické. Do slovních metod zařazujeme rozhovor, vyprávění, vysvětlování, objasňování. Rozhovor uplatňujeme ve všech etapách poznávacího procesu. Je účinný k aktivizaci, motivaci dětí při společných výtvarných činnostech, při experimentování. Můžeme ho také uplatnit při shrnutí poznatků a zkušeností dětí. Vysvětlování a objasňování se uplatní při seznamování s novými pojmy, postupy při práci a při hodnocení výtvarných prací. Vyprávění se uplatní nejvíce při motivaci. Pozorování patří do názorných metod, které zprostředkovávají dětem podněty a emocionální zážitky, přispívá k rozvoji představ o světě a podněcuje k výtvarným činnostem.

Do praktických metod zařazujeme samostatné práce dětí, jejich spontánní aktivitu a radost z činností. Každé dítě, ale i člověk, je specifický, tedy rozdílně či jiným způsobem může naplňovat své potřeby. Někdo třeba hůř rozumí řeči a potřebuje věci nakreslit, přímo předvést, udělat schémata, jiné dítě je zase úzkostné a potřebuje delší čas a více podpory, aby zkusilo dělat něco nového. Všechny děti potřebují být přiměřený čas s vrstevníky. Je to pro ně stěžejní sociální skupina v procesu osamostatňování. Zvláštní místo mezi metodami má výtvarná hra. Vede k rozvoji fantazie, představivosti, schopnosti hledat a kombinovat, přináší radost z tvořivé práce. Výtvarná hra vzbuzuje zájem dítěte experimentovat s materiálem,

²⁰SLAVÍKOVÁ, V.; SLAVÍK, J.; ELIÁŠOVÁ, S.: *Dívej se, tvoř a povídej*. Praha: Portál, 2007. s. 166.

²¹KODEJŠKA, M.: *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2002, s. 51.

nástroji, ale i s představami. Je to přirozená metoda získávání zkušeností při práci s výtvarnými prostředky. Motivací pro výtvarné činnosti může být netradiční připravený materiál, který budí v dětech zvědavost, patří mezi něj např. přírodniny, klacíky, kůra, či plody, kousky látek, provázky, vlny, knoflíky apod. Podporou metod a hledáním nových cest při vzdělávání můžeme poznat jiné lidi, získat od nich zajímavé podněty, zkušenosti i výzvy k dalšímu rozvíjení osobnosti. Pokud se nám v mateřské škole povede vytvořit prostředí, do kterého děti budou chodit rády, máme vyhráno.

4. PRAKTICKÉ NÁMĚTY INTEGRACE HUDEBNĚ DRAMATICKÝCH A VÝTVARNÝCH ČINNOSTÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Cílem není výsledek, který je na konci činnosti, ale cílem bude spíše cesta k naplnění tohoto výsledku při našich činnostech. Děti se vydají na cestu a při této společné cestě objeví, co vlastně znamená slovo domov, rodina, kamarád. Naučí se jednat tělem, slovy, řídit své pocity a hlavně spolupracovat s vrstevníky. Hrou a vlastními prožitky získají děti vědomosti o způsobu života lidí blízkém okolí, o dětech a lidech na celém světě.

4.1. NÁVRH PROGRAMU PROŽITKOVÉHO UČENÍ, JEHO CÍLE

Dílčím cílem mé praktické části je vytvořit vlastní program prožitkového učení s pomocí hudebně, dramatické a výtvarné výchovy a zrealizovat ho v mateřské škole. Hravou formou nastíním problém a pomůže mně přitom příběh, pohádka, která nás bude provázet celou praktickou částí. V činnostech, hrách i úkolech si budu ověřovat, zda integrace je vhodná pro rozvoj předškolních dětí, zda je dětská aktivita spontánní a jaké jsou prožitky, zážitky z nabídnutých aktivit a to zpětnou vazbou. Zpětná vazba umožňuje dětem vlastní vyjádření a rozvíjí komunikační schopnosti. Nejvíce se zaměřím na soustředěnost při hudebních činnostech, dramatickém vyjádření. V závěru budu reflektovat, zda vytvořený program je pro děti předškolního věku přínosem, co se dětem nejvíce líbilo, vyžadovalo si opakování a naopak, co se nepovedlo a nelíbilo vůbec. V závěru obohatím svoji práci o výtvarná díla, aktivity, fotografie.

V průběhu tematických činností budu zařazovat tyto činnosti:

1. pohybové
2. komunikativní
3. estetické (výtvarný, hudební, literární, prvky dramatiky)
4. poznávací k rozvoji logického myšlení
5. manipulační a experimentální

4.2. MOTIVAČNÍ ČÁST PROGRAMU

Pro děti jsem vybrala jako motivační prvek pohádku. Pohádka bývá často obrazem mezilidských vztahů a jednání, sděluje nám důležité informace o vnitřních problémech lidského bytí. Náměty, které jsem zvolila ve své práci, vyplynuly z reakce a prožitku dětí. Vyprávěli jsme si ve školce pohádku o malém chlapci, který žil s tatínkem a maminkou v malé chaloupce u lesa. Jmenoval se Honzík. Na jaře, když se začalo vše zelenat a kvést, se ptáci vraceli z teplých krajín. Honzík, který měl rád všechny zvířátka, si nyní vzpomněl na

kamarády čápy, kteří se k nim jistě zase vrátí z daleké Afriky. S tátou jim proto dali za komín starou pneumatiku, aby si v ní mohli udělat hnízdo. Čápi přiletěli a byli moc rádi, že na ně Honzík nezapomněl. Byli to však kouzelní čápi, jak to bývá v pohádkách, a tak za pomoc vyplnili chlapci pět přání.

První Honzíkovo přání bylo podívat se tam, kde je z celého světa nejtepleji. Čáp s ním odletěl na rovník do Afriky a bylo tam moc krásně. Těch kytek, motýlů, ptáků a zvířat! Ale Honzík by byl za chvíli od sluníčka upečený jako topinka, tak si raději přál honem druhé přání: Podívat se tam, kde je z celého světa největší zima. A čáp s Honzíkem letěl k severnímu pólu. Tam bylo věcí ke koukání! Jenomže chlapec byl brzy zmrzlý na rampouch, protože si zapomněl vzít rukavice, čepici, zkrátka všechno teplé oblečení. Třetí přání mu náramně přišlo vhod. Chtěl se podívat tam, kde je to na světě nejvýš. Čáp odnesl chlapce na vysokou horu, a když zobákem propíchl pod nimi plující mrak, kluk uviděl úžasné věci. Až se mu zatočila hlava a hned si přál počtvrté: Být nejhloběji, jak to jde. Čáp s Honzíkem se potopili až na dno oceánu a byla to nádhera. Ale za chvíli se chlapci začalo v tom podmořském tichu přece jen stýskat. Byl rád, že má ještě jedno poslední přání: Přál si, aby byl zase zpátky u maminky. A tak všechny cesty, ať jsou dlouhé nebo krátké, klikaté či rovné vedou zpátky tam, kde je nám nejlépe, tam, kde je náš domov. To je konec naší pohádky, kterou jsem trochu zkrátila a nyní Vám představím svůj návrh činností, vybrané písně, výtvarné náměty, které jsem připravila pro děti předškolního věku se vzdělávacím záměrem.²²

Začínáme motivací:

Prostřednictvím pohádky navázat a získat kontakt s dětmi. Pomocí loutky, malovaných obrázků děje a neverbální komunikací navážeme vizuální kontakt s dítětem, verbálním projevem a střídáním výšky a barvy hlasu zapojíme sluch. Děti do pohádky pomocí děje vstupují a prožívají nastolené situace, a tím si odnáší poučení, zkušenosti.

Po vlastním projevu, zahrání pohádky, následuje reflexe s dětmi, následují otázky: Co se jim nejvíce líbilo, nelíbilo? Co by si přály, aby jim čáp splnil? Kdo je hodný a kdo je zlý? Jakými dopravními prostředky můžeme ještě cestovat? (hledáme společné řešení, nastolené otázky či problémy se snažíme rozluštit)

Konkrétní cíle – rozvoj komunikačních schopností, samostatné rozhodování, spolupráce, respekt k druhým apod.

Pohybová hra:

Zahrajeme si na čápa: ztvárnění pohybu čápa, jak čáp létá, jak vypadá, čím se živí, připojíme k pohybu říkanku.

Konkrétní cíle – rozvoj hrubé motoriky, pohyb a orientace v prostoru, řečová výchova, povědomí o životě čápa

ŘÍKANKA O ČÁPOVI

²² Doskočilová, H.: *Pět přání*. Praha: ALBATROS, 1992.

Čáp je velký pták (*velký kruh před tělem*)
dělá klapy, klap. (*ruce klapou před tělem*)
Umí stát na jedné noze, (*stoj na jedné noze*)
umí létat po obloze. (*ruce jako křídla létají*)
Hnízdo staví na komíně, (*ruce nad hlavu*)
rozhlíží se po krajině. (*ruka k čelu, jako když koukáme do dálky*)
Pak si potichoučku vyčká (*prst na ústa, jako když máme být potichu a šeptáme*)
na žabičku u rybníčka.²³

STARÝ ČÁP

Starý čáp, klapy, klap,
chodí k brodu, čeřit vodu,
čápice ho provází, chytá žáby pod hrází.
Starý čáp, capy, cap, cape bosý po rákosí,
za ním cape čápice, ráchají se v rybníce.

(Chůze po prostoru, klapání rukama jako zobákem, nohy vysoko zvedáme. Některé děti mohou skákat jako žáby. Čápy je chytají. Žáby se mohou zachránit skokem do vody (obruč, kruh z provazu)²⁴

Chytání žabek:

Pomůcky: žabky, listy obruč, krabice

Postup: Učitelka připraví žabky a dá je společně s žáky do rybníka (ten představuje obruč). Žáci dávají žabičky do košíku nebo krabice položené vedle.

Konkrétní cíle- rozvoj jemné motoriky, porovnáváme tvar, barvu, počet

Hudební výchova:

Píseň: V zahradě na hrušce – vlastní projev učitelky – poslech, společné zpívání

Konkrétní cíle – zpěv, vlastní projev, nácvik písně, dbát na intonační čistotu

Hudební aktivita:

Ztracená písnička- zazpíváme část písně a děti mají za úkol ji dokončit.

Konkrétní cíle – rozvoj improvizace a fantazie.

Píseň k tématu: Na jaře, Travička zelená, Okolo Frýdku, Hřej sluníčko, hřej

Hudební, řečová výchova:

Hra na xylofon – kuňkání žab

Pomůcky: xylofon

²³KIŠOVÁ, H.: *Říkadla a jednoduchá cvičení*. Praha: Grada, 2010.

²⁴[http://wiki.rvp.cz/index.php?title=Kabinet/Ucebni_texty/%C5%98%C3%ADkanky/B%C3%A1sni%C4%8Dky_a_p%C3%ADsni%C4%8Dky_o_zv%C3%AD%C5%99%C3%A1tk%C3%A1ch#STAR.c3.9d_.c4.8c.c3.81P_\(pohybov.c3.a1\)](http://wiki.rvp.cz/index.php?title=Kabinet/Ucebni_texty/%C5%98%C3%ADkanky/B%C3%A1sni%C4%8Dky_a_p%C3%ADsni%C4%8Dky_o_zv%C3%AD%C5%99%C3%A1tk%C3%A1ch#STAR.c3.9d_.c4.8c.c3.81P_(pohybov.c3.a1))

(Žáci sami nebo s dopomocí paličkou bouchají do plátků xylofonu tam a zpět (nahoru a dolů) s hlasovým doprovodem (kva-kva-kva-kva-kva-kva-kva a zpátky) – od nejhlubšího tónu po nejjemnější, jako když na klávesy hrajeme stupnici C-dur tam i zpět.)

Konkrétní cíle – rozvoj řeči, logopedická průprava, základní stupnice, rozeznávají výšky tónů²⁵

Smyslová výchova:

Pan čáp ztratil čepičku...

Pomůcky: barevný papír, předměty a hračky různých barev

Pan čáp ztratil čepičku, měla barvu, barvičku...

(Žáci po zaznění říkanky hledají stejnou barvu v prostorách třídy)

Jiná pravidla hry: na čtyři základní barvy – červenou, žlutou, zelenou, modrou.

Nejdříve si barvy znakujeme:

Červená – ukazováčkem přejedeme rty ze strany na stranu

Žlutá – jednou rukou ukazujeme krouživý pohyb mačkání citronu

Modrá – ruku otočíme vzhůru k obloze a zakroužíme jí, jako když chceme oblohu vyčistit od mraků

Zelená – ruku otočíme dlaní dolů, zakroužíme s ní, jako když dlaní obkreslíme zelenou louku

Konkrétní cíle – ukotvit základní barvy, smyslová výchova

Výtvarná výchova:

Pomůcky: papír, barevný papír, nůžky, lepidlo, temperové barvy, vlna

Konkrétní cíle: osvojení techniky stříhání, lepení, správný úchop tužky, nácvik práce s temperovými barvami, rozvoj jemné motoriky

Obrázek 1: Čapí hnízdo, zdroj: vlastní foto 2015

4.3. NÁVRH ČINNOSTÍ PRO PROGRAM “AFRIKA”

První přání: *Kde je na světě nejtepleji?*

²⁵ <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/S/15303/CAP.html/>

Seznámení dětí s druhým největším kontinentem, formou komunikačního kruhu. Společné povídání o tom, jak si představují, že vypadá život v Africe. Ukázka mapy, globusu, ukázka kde leží Afrika, kam vlastně letěl Honzík s čápem.

S dětmi jsme si na velký karton namalovaly obrys Afriky a děti si přinášely obrázky zvířat, které žijí v Africe a lepily je do naší velké mapy.

Pomůcky: velký karton, lepidlo, temperové barvy, nůžky

Konkrétní cíle: Vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, planetou Zemi, rozvoj slovní zásoby, komunikačních schopností.

Obrázek 2: Mapy Afriky, zdroj: vlastní foto 2015

Obrázek 3: Třída MŠ-Afrika, zdroj: vlastní foto 2015

Další činnosti: Dopravní prostředky

Cestujeme lodí: Praktické činnosti, použijeme vyrobenou loďku z korku.

Obrázek 4: Loďka z korku, zdroj: vlastní foto 2015

Obrázek 5: Loď vyrobená z kartonu, zdroj: vlastní foto 2015

Hudební výchova, dramatická výchova:

Píseň: Pět minut v Africe

1. Čáry máry, ententyky poletíme do Afriky,
přidrže si čepice-hop! A už jsme v Africe.
2. Lvi a lvice pod palmami hrozitánsky špulí tlamy,
loví myši v oáze, přibývají na váze.
3. Ioni troubí na choboty od pondělka do soboty
a pak zase pozpátku od úterka do pátku.
4. Hroši mají kůži hroší, ti si rádi zalenoší,
pak si trochu zaplavou a hned usnou únavou.
5. Plameňáci purpuroví na jezeře ryby loví,
volavky a marabu hrají si tam na babu.
6. Žirafa jen mhouří víčka, š'ouchá hlavou do sluníčka,
chodí k němu na táčky, okusuje obláčky.
7. Čáry máry, ententyky, vrátili jsme se z Afriky,
jedna, dvě, tři, čtyři, pět, hop a už jsme zase zpět.²⁶

²⁶JURKOVIČ, Pavel. *Jak počítají kořata*. Praha: Portál, 2011.

Poslech a seznámení s písní. Hledáme zvířátka v textu písně. Hrajeme si na zvířátka, napodobujeme jejich hlasy, zvuky zvířat.

Konkrétní cíle: rozvíjení pěveckých dovedností, práce s hlasem, pohybové vyjádření, logopedická příprava, rozvoj slovní zásoby

Písně k tématu: Co opička vidí, Jak se loví gorila, Žirafa, Afrika

Další činnosti: Tradiční africké bubny

Výroba afrických bubnů a nejrůznějších hudebních nástrojů. Bubínek jsme si ukázali a také jsme si vyrobili své hudební nástroje

Obrázek 6: Africké bubny – výroba dětí, zdroj: vlastní foto 2015

Konkrétní cíle: Rozvoj kooperativních dovedností, zdokonalení v oblasti jemné motoriky.

Pohybová hra:

Opička - děti napodobují pohybem opičku, hrají si na ni

Konkrétní cíle: zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci

Pracovní výchova:

Vaříme Africkou specialitu – kuskus s banánem

Připravíme si společně svačinu?

Pracovní návyky, seznámení s kuchyňským náčiním, seznámení se surovinami, společná práce-kooperace, spolupráce, bezpečnost, ochutnávka

Poznámky: Vysvětlit dětem postup při přípravě jídla, zásady bezpečnosti při práci, pozorovat je při spolupráci.

Konkrétní cíle: Vytvoření povědomí o tradičních jídlech jiné země, kooperace, pracovní návyky.

Obrázek 7: Hrajeme si na kuchaře, zdroj: vlastní foto 2015

Výtvarná výchova:

Opička - maňásek

Pomůcky: čtvrtka, temperové barvy, papírový sáček

Využití: maňáska použijeme při pohybových hrách, při zpívání a dramatických hrách.

Obrázek 8: Maňásek z papírového sáčku – Opička, zdroj: vlastní foto 2015

Žirafa

Pomůcky: čtvrtka A4, temperové barvy, krabička oválná od kinder vajíčka, nalepovací komponenty-oči

Využití: Konstruktivní hry se zvířátky, stavění zoo, ohrádek pro zvířátka, spolupráce dětí

Obrázek 9: Žirafa, zdroj: vlastní foto 2015

Papoušek

Pomůcky: papírový talíř, temperové barvy, krepový papír, nůžky, lepidlo

Obrázek 10: Papoušek, zdroj: vlastní foto 2015

4.4. NÁMĚTY PRO PRÁCI S POHÁDKOU:

Cesty, cestičky, kam nás zavedou?

Motivace: Motivací nám byl příběh o Honzíkovi, jeho cestování za dobrodružstvím. Děti si vyprávěly o svých cestách, čím je možno cestovat, kam jezdí na výlety s rodiči, kudy chodí do školky, kam by se rády podívaly. Také jsme si přiblížili jak cesty, pěšiny mohou vypadat, co na nich můžeme nalézt, nebo naopak ztratit. Zaspívali jsme si písničky, zahráli hry např. na bludiště,... Ze svých vycházek jsme si přinesli do třídy kameny, květiny, větvičky, šípky a jiné poklady. Tyto přírodní materiály budeme používat při výrobě dalších obrazů.

Pomůcky: noviny popřípadě časopis, temperové barvy, vodu, houbičku, tuš, lepidlo, bílý karton formátu A3

Konkrétní cíle: Koláž nabízí spoustu možností zkombinovat nejrůznější materiály. Děti si z novinového papíru natrhaly různě široké a velké proužky. Natrhané papírky představují cesty. Ty pak společně poskládaly na velký arch papíru a nalepily. Na bílá místa mezi cestami pak společně pomocí houbičky nanášely barvy, které představovaly konkrétní místa. Na papíře vznikaly potůčky, rybník, les, hora, rozkvetlá louka. Po zaschnutí barev, své cesty zvýraznily olemováním a na to použily tuš.

Obrázek 11: Cesty, cestičky, zdroj: vlastní foto 2015

Literární výchova:

Na papoušky: Rytmus slov a vět

(Děti vytleskávají či vyťukávají rytmus slov či otázek a odpovědí)

Říkaneky: Rozvoj paměti

ŽIRAFÁ

Žirafa je tuze dlouhá,
do nebe jí hlava čouhá.
Pije vodu z potoka,
hledí na svět z vysoka²⁷

ODEMYKY, ZAMYKY

Odemyky, zamyky,
Rozvažte se, jazyky!
Povězte mi řeči lidí,
Co kdo slyší, co kdo vidí.
A z těch slabik, slov a vět,
Vykouzlíme celý svět.²⁸

Konkrétní cíle: rozvoj komunikačních schopností, rytmizace říkanek, pohybové vyjádření

²⁷<http://www.rikankyprodeti.cz/o-zviratkach/>

²⁸<https://cz.pinterest.com/vhrsti/b%C3%A1sni%C4%8Dkyji%C5%99%C3%ADho%C5%BE%C3%A1%C4%8Dka/>

Matematické představy:

Třídění předmětů - zvířátek, porovnávání, vytváření skupin, opakování počtů 1-5, geometrické tvary, pořadí (první - poslední)

Obrázek 12: Africký džbán na vodu, zdroj: vlastní foto 2015

Výlet do ZOO:

V zoologické zahradě hledáme zvířátka, které žijí v Africe. Poznáváme jejich život, seznamujeme se s nimi, získané zkušenosti uplatňujeme v praktických situacích.

Konkrétní cíle: Děti se naučí vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, naučí se obdivovat nekonečnou rozmanitost přírody.

5. ZÁVĚR

„Lidské příběhy by se daly přirovnat k neviditelným nitím, které ovíjí svět. Nitě se setkávají, proplétají, vytvářejí uzlíky, rozmnožují se. Ze dvou příběhů, které se setkaly, vznikne příběh třetí. Chvilí se jeho nitka omotává kolem těch dvou a pak se vydá do světa, potkává další a další příběhy, až jednou potká ten nejkrásnější příběh, do kterého se zamiluje, a vznikne další nit.... Příběhy jsou blízké všem, především tím, že je žijeme, představujeme si je a prožíváme při nich emoce. Když poznáme příběh člověka, snáze pochopíme jeho činy nebo dílo. Kdo si přečetl životní příběh Jana Ámose Komenského, pochopí jeho úctu k dítěti a touhu po zlepšení světa.“²⁹

O hudbu, dramatickou hru a výtvarné činnosti měly děti největší zájem a praxe ukázala, že i pouhé sledování prožitkových činností, dítěti plánované prožitky přináší. Vhodným výběrem motivace a vizuálním, verbálním i neverbálním projevem děti s ochotou spolupracovaly. Přicházely se svými nápady a podněty, na které jsem následně reagovala. Nelze však oddělit prožitkové učení od jiných metod učení, a propojením hudby, dramatiky s výtvarnou výchovou přineslo dětem neobvyklé vzrušení, zajímavé činnosti a možnosti při spontánní hře, která byla zrcadlem toho, že aktivity se do vzpomínek zapsaly. Významný posun jsem

²⁹ SVOBODOVÁ, E.: ŠVEJDOVÁ, H.: *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál, 2011, s. 14.

zaznamenala při rozvoji komunikačních schopností, zařazením logopedických chviliek došlo k výrazným změnám při rozvoji řeči a pomocí říkanek, básniček, ale i písniček si děti rozšířily slovní zásobu. Tato cesta, kterou jsme se vydali, není jen výsledkem prožitkového učení, ale toho, že se děti aktivně se zájmem zúčastnily a to při všech aktivitách. Závěrem bych chtěla říci, že prožitkové učení a integrace výchov je pro děti předškolního věku vhodná a nabízí nevyčerpatelné možnosti při výuce, zcela jistě pomáhá rozvíjet komunikaci dětí, probouzet smyslové i citové vnímání a osobnost dítěte se rozvíjí po mnoha stránkách.

LITERATURA

- 1) DOSKOČILOVÁ, H. *Pět přání*. Praha: ALBATROS, 1992. ISBN 80-00-00169-1.
- 2) JURKOVIČ, P. *Od výkřiku k písničce*. Praha: 2012. ISBN 978-80-7367-750-3.
- 3) JURKOVIČ, P. *Jak počítají kořata*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-789-3.
- 4) KIŠOVÁ, H. *Říkadla a jednoduchá cvičení*. Praha: GRADA, 2010. ISBN 978-80-247-3054-7.
- 5) KODEJŠKA, M. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-729-0080-3.
- 6) KOUTSKÝ, J. *Didaktika hudební výchovy na I. stupni*. Liberec: TUL 2008. ISBN 978-80-7372-372-9.
- 7) LIŠKOVÁ, M. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: RAABE, 2006. ISBN 80-86307-26-3.
- 8) MACHKOVÁ, E. *Jak se učí dramatická výchova*. 2.vyd. Praha: AMU, 2007. ISBN 978-80-7331-089-9.
- 9) POLEDŇÁK, I. *ABC Stručný slovník hudební psychologie*. Praha: SUPRAPHON, 1987. ISBN 02-008-84.
- 10) RAKOVÁ M., ŠTÍPLOVÁ L., TICHÁ A. *Zpíváme a nasloucháme hudbě*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-262-1081-8.
- 11) SEDLÁK, F a kol. *Didaktika hudební výchovy I*. Praha: SPN, 1985. ISBN 14-512-85.
- 12) SEDLÁK, F., VÁŇOVÁ, H. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2.
- 13) SLAVÍK. J. *Umění zážitku, zážitek umění*. Praha:Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2011. ISBN 978-80-7290-498-3.
- 14)SLAVÍKOVÁ, M. *Psychologické aspekty hlasové výchovy žáků základní školy*. Plzeň:ZČU, 2004. ISBN 80-7043-261-6.
- 15) SLAVÍKOVÁ, V.; SLAVÍK, J.; ELIÁŠOVÁ, S. *Dívej se, tvoř a povídej*. Praha: Portál, 2007. ISBN: 978-80-262-0876-1.
- 16) SVOBODOVÁ, E., ŠVEJDOVÁ, H. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál, 2011. ISBN978-80-262-0020-8.
- 17) VALENTA, J. *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha: agentura STROM, 1997. ISBN 80-901954-1-5.

18) ŽEZULA, J., JANOVSÁ, O. A KOL. *Metodika Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: SPN, 1987. 387 s. ISBN 14-542-87.

INTERNETOVÉ ZDROJE

<http://www.rikankyprodeti.cz/o-zviratkach/>

<https://cz.pinterest.com/vhrsti/b%C3%A1sni%C4%8Dkyji%C5%99%C3%ADho%C5%BE%C3%A1%C4%8Dka/>

[http://wiki.rvp.cz/index.php?title=Kabinet/Ucebni_texty/%C5%98%C3%ADkanky/B%C3%A1sni%C4%8Dky_a_p%C3%ADsni%C4%8Dky_o_zv%C3%AD%C5%99%C3%A1tk%C3%A1ch#STAR.c3.9d_c4.8c.c3.81P_\(pohybov.c3.a1\)](http://wiki.rvp.cz/index.php?title=Kabinet/Ucebni_texty/%C5%98%C3%ADkanky/B%C3%A1sni%C4%8Dky_a_p%C3%ADsni%C4%8Dky_o_zv%C3%AD%C5%99%C3%A1tk%C3%A1ch#STAR.c3.9d_c4.8c.c3.81P_(pohybov.c3.a1))

<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/S/15303/CAP.html/>